

STEPHEN KING

SALEMOVO

Preveo Vladan Stojanović

VULKAN
IZDAVAŠTVO

Beograd, 2021.

Naziv originala:
Stephen King
'SALEM'S LOT

Copyright © by Stephen King, 1975

This translation published by arrangement with Doubleday, an imprint of
The Knopf Doubleday Group, a division of Penguin Random House, LLC.
Translation Copyright © 2021 za srpsko izdanje Vulkan izdavaštvo

ISBN 978-86-10-03542-1

Ova knjiga štampana je na prirodnom recikliranom papiru od
drveća koje raste u održivim šumama. Proces proizvodnje u
potpunosti je u skladu sa svim važećim propisima Ministarstva
životne sredine i prostornog planiranja Republike Srbije.

Za Naomi Rejčel King
„... data obećanja.“

SADRŽAJ

<i>Uvod u Salemovo</i>	9
<i>Beleška pisca</i>	15
SALEMOVO	17
Prolog	19
PRVI DEO	
Marstenova kuća	31
DRUGI DEO	
Car sladoleda	215
TREĆI DEO	
Opusteli gradić	369
Epilog	493
Jedno za srećan put	503
Jerusalemovo	523
Izbrisane scene	563
<i>Pogovor</i>	617

UVOD U 'SALEMOVO'

Iz pera Stivena Kinga

Moj tast je u penziji. Dok je radio za Mejnsko odeljenje za usluge građanstvu, držao je mangupski natpis u kancelariji. NEKAD NISAM IMAO DECE, ALI SAM IMAO OSAM IDEJA. SAD IMAM OSMORO DECE I NEMAM NIJEDNU IDEJU. Dopadao mi se zato što sam nekad imao gotovo dve stotine ideja o umetnosti i umeću pisanja (dvesta pedeset u naročito dobrim danima) i nijedan objavljeni roman. Sad imam pedesetak objavljenih naslova i samo jednu ideju o beletristici; seminar vašeg omiljenog pisca o pisanju najverovatnije ne bi trajao duže od petnaest minuta.

Jedna od ideja iz „zlatnog doba nemog filma“ jeste da je moguće ukrstiti mit o vampirskom sizerenu iz *Drakule* Brema Stokera s naturalističkom prozom Frenka Norisa* i EC** horor stripovima, u kojima sam toliko uživao u detinjstvu... da bi se dobio veliki američki roman. Ne sudite mi prestrogo, zato što sam tada imao dvadeset tri godine, diplomu učitelja, na kojoj se mastilo još nije osušilo, i osam objavljenih priča. Raspolagao sam ludačkim samopouzdanjem, da i ne govorimo o potpuno neutemeljenom osećanju sopstvene važnosti. To nije sve, imao sam i suprugu s pisaćom mašinom, ljubitelja mojih priča. Pokazaće se da

* Benjamin Franklin Norris, Jr. – američki romanopisac (1870–1902) iz progresivnog doba. Pisao je uglavnom naturalističko štivo. Zastupnik socijalnog darvinizma.

** Entertaining Comics

su poslednje dve stvari, koje sam tada uzimao zdravo za gotovo, bile najvažnije od svih.

Da li sam zaista mislio da je moguće ukrstiti *Drakulu* s *Pričama iz kripe* i dobiti *Mobija Dika*? Jesam, dabome da jesam. Zamislio sam odeljak na početku s nazivom „Ekstrakta“, koji bi se sastojao od zabeležaka, novinskih članaka i epigrama o vampirima, po ugledu na ono što je Melvil napisao o kitovima na početku svoje knjige. Možda će vas zanimati da li me je pokolebalo podatak da je Melvil za života prodao samo dvanaest primeraka *Mobija Dika*? Ni najmanje. Jedna od mojih ideja bila je da romanopisac mora gledati daleko i *visoko*, to jest da takva duhovna veličina nema kad da razmišlja o ceni jaja na pijaci. (Moja žena se s tim ne bi složila. Sumnjam da bi gospođa Melvil podržala taj stav.)

U svakom slučaju, dopala mi se ideja o pisanju vampirske pri-povesti koja bi bila protivteža Stokerovoj, koja zaslužuje mesto u istoriji kao *najoptimističnija* strašna priča svih vremena. Narod u malom i zabitom kutku Evrope, Transilvaniji, plašio se i poštovao grofa Drakulu, sve dok on nije počinio kobnu grešku i krenuo na put. U Londonu se, a gde bi drugde, susreo s ljudima i ženama od *nauke* i *razuma*. Dočekao ga je Abraham van Helsing, poznavalac transfuzije, Džon Sjuard, koji je čuvao dnevničke zabeleške na fonografskim cilindrima, Mina Harker, koja je svoje misli zapisivala stenografskim znacima, što joj je obezbedilo mesto sekretarice kod Neustrašivih lovaca na vampire.

Stokerova fascinacija savremenim izumima i otkrićima je očigledna, baš kao i osnovna poruka njegovog romana: u sukobu stranca, otelotvorenja mračnih sila, s grupom dobro odgojenih, vrlih Britanaca naoružanih poslednjim kricima nauke, sile tame nemaju nikakve šanse. Drakula je oteran sa britanskog imanja Karfaksa u Transilvaniju. Tamo je proboden kocem u sumrak. Lovci na vampire su platili cenu pobede – valja odati priznanje Stokerovom geniju – ali njihova konačna pobeda nije dolazila u pitanje.

Kad sam 1972. godine seo da napišem moju verziju priče, koja je više dugovala zlokobnoj jevrejsko-američkoj mitologiji Vilijama Gejnsa* i Ala Feldstajna** nego rumunskim bajkama, video sam drugačiji svet, u kom su sve drangulije koje je Stoker nekad posmatrao s čudesnom nadom postale mračne i izuzetno opasne. Moj svet se davio u sopstvenim otpadnim vodama. Postao je zavistan od sve skromnijih energetske izvora i suočen ne samo s nuklearnim oružjem već i sa njegovim širenjem (hvala bogu što velike terorističke operacije u to doba nisu bile na horizontu). Uviđao sam da živim u društvu na drugom kraju tehnološke duge. Prihvatio sam se zadatka da napišem knjigu koja bi odražavala tu turobnu ideju, onu u kojoj bi vampiri pojeli neustrašive lovce za doručak. (Svaki poznavalac vampira zna da oni doručkuju u ponoć, zar ne?)

Stigao sam do tristote strane novog rukopisa – pod prvobitnim nazivom *Drugi dolazak* – kad je objavljena *Keri* i kad je moja prva ideja o pisanju romana uzela maha. Proći će godine pre nego što budem čuo aksiom Alfreda Bestera*** „Knjiga gospodari“, ali nisam ni morao. Naučio sam ga pišući roman koji je na kraju nazvan *Salemovo*. Pisac *može* nametnuti kontrolu nad štivom, ali je to krajnje loša ideja. Pisanje kontrolisanog štiva zove se planiranje zapleta. Zavežite pojas i pustite da priča poleti... to je pripovedanje. Pripovedanje je prirodno kao disanje; planiranje zapleta je književna varijanta disanja veštačkim plućima.

Mutna sećanja na gradiće Nove Engleske (znao sam kakvi su, pošto sam odrastao u jednom od njih), navele su me na zaključak da *Drakula* mora trijumfovati u sukobu sa slabashnim zatočnicima racionalnog sveta. Nisam ni slutio da se moji likovi neće zadovoljiti statusom slabashnih zatočnika. Oživeli su i počeli da rade na

* William Maxwell Gaines – Bil Gejns (1922–1992), američki izdavač i kourednik EC stripova i časopisa *MAD*, preko četrdeset godina.

** Albert B. Feldstein – američki (1925) slikar divljih životinja i prirode, takođe pisac, crtač i urednik EC stripova.

*** Alfred Bester – Alfi (1913–1987) američki pisac naučne fantastike, televizijski i radio scenarista.

svoju ruku. Ponekad su to bila pametna, a ponekad nepromišljeno smela dela. Kraj Stokerovog *Drakule* dočekuje više junaka nego kraj *Salemova*, uprkos tome i mimo volje autora, ova poslednja predstavlja iznenađujuće optimističku knjigu. Drago mi je zbog toga. Danas vidim sva ulubljenja i izbočine na banicima, sve ogrebotine na koži, delo neiskusnog zanatlije, novajlije u poslu, ali ima tu i nekoliko snažnih i pregršt krajnje elegantnih stranica.

Dabldej je izdao moj prvi roman. Ugovor je predviđao objavljivanje drugog. U to doba sam završio ovaj i još jedan. Onaj drugi sam smatrao „ozbiljnim“ delom. Nazvao sam ga *Radovi na putu*. Predstavio sam ih uredniku, Bilu Tompsonu. Oba su mu se svidela. Ručali smo i krenuli u *Dabldej* pešice. Ništa nismo odlučili. Zauzstavili smo se negde na uglu Park avenije i Pedeset četvrte ulice, na semaforu. Konačno sam se osmelio da pitam Bila, koju od dve knjige bi prvo objavio.

Rekao je: „*Radovi na putu* bi verovatno izazvali ozbiljno interesovanje. *Drugi dolazak* je *Gradić Pejton* s vampirima. Čita se lako i sa zadovoljstvom. Mogao bi biti bestseler. Ipak, ima tu jedan problem.“

„Kakav problem?“, pitao sam kad se upalilo zeleno svetlo. Gomila oko nas počela se kretati.

Bil zakorači na asfalt. U Njujorku ne propuštate zeleno svetlo na semaforu, pa makar donosili najvažnije životne odluke. Ova je – trebalo je da to još onda osetim – bila jedna od onih koje određuju ostatak života. „Bićeš obeležen kao horor pisac“, rekao je.

Toliko mi je laknulo, da sam se nasmejao. „Baš me briga kako će me zvati, dok čekovi redovno stižu“, rekao sam. „Objavićemo *Drugi dolazak*.“ To smo i učinili. Ime smo prvo promenili u *Jerusalemovo* (zato što što je moja žena Tabi rekla da *Drugi dolazak* zvuči kao naslov seks priručnika*), a zatim u *Salemovo* (zato što je neki glavonja iz *Dabldeja* rekao da *Jerusalemovo* upućuje na delo religioznog sadržaja). Obeležili su me kao horor pisca. Nikad se

* Igra reči: *coming* iz naslova na eng. znači i svršavanje.

nisam trudio da potvrdim ili opovrgnem tu etiketu, zato što sam je smatrao nevažnom. Bilo je od nje neke vajde. Knjižari su, njoj zahvaljujući, lakše razvrstavali moje knjige na policama.

Odonda sam napustio sve ideje o pisanju izuzev jedne. (Mislim da mi se javila u sedmoj godini.) Nje ću se, kako stvari stoje, držati do samog kraja. Lepo je pričati priču, a još bolje kad ima onih koji bi je slušali. Mislim da je *Salemovo*, pored svih nedostataka, jedna od valjanih, jedna od jezovitih pripovesti. Dopustite mi da vam je ispričam, ako je dosad niste čuli. Ako jeste, pustite me da vam je još jednom ispričam. Ugasite televizor – u stvari, zašto ne biste pogasili sva svetla izuzev onog pored vaše omiljene fotelje? Prićaćemo o vampirima, opkoljeni senkama u polutama. Mislim da mogu da vas ubedim u njihovo postojanje, zato što sam i sâm verovao u to dok sam pisao ovu knjigu.

Central Lovel, Mejn
15. jun 2005. godine

BELEŠKA PISCA

Niko sam ne piše ovako dug roman. Iskoristiću priliku da zahvalim nekim ljudima koji su mi pomogli oko ovog. G. Everetu Makačonu sa Hampdenske akademije na praktičnim savetima i ohrabrenju; dr Džonu Pirsonu iz Old Tauna, Mejn, medicinskom veštaku Penobskot Kauntija i poštovanom pregaocu na najkorisnijem polju medicinske specijalizacije, opštoj praksi; ocu Renaldu Heliju, iz katoličke crkve Svetog Jovana u Bangoru, Mejn. Zahvaljujem i supruzi, na oštroj i beskompromisnoj kritici.

Iako su gradovi oko Salemova i te kako stvarni, mesto Salemovo postoji samo u piščevoj mašti. Svaka sličnost ljudi koji u njemu žive sa onima iz stvarnog sveta slučajna je i nenamerna.

S. K.

SALEMOVO

PROLOG

Šta tražiš, stari prijatelju?
Došao si nakon dugog boravka u inostranstvu
Sa slikama viđenim
pod stranim nebom
daleko od zemlje svoje

– JORGOS SEFERIS

